

Некрасова Л.А.кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємств
Одеського національного політехнічного університету**Niekrasova Liubov**

Odessa National Polytechnic University

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ, ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ
ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ****DECENTRALIZATION IN UKRAINE: TRENDS, ADVANTAGES
AND RISKS OF IMPACT ON DEVELOPMENT
OF PRODUCTION ENTERPRISES**

У статті проаналізовано процес формування об'єднаних територіальних громад в Україні (ОТГ). Розглянуто дані про об'єднані територіальні громади Одеської області та проведено економічну оцінку їх розвитку за 2018 р. Проведений аналіз показує, що немає щільної кореляції між площею об'єднаної територіальної громади і власними доходами на одного мешканця та рівнем дотаційності. Визначено переваги та потенційні ризики впливу децентралізації на розвиток виробничих підприємств в об'єднаних територіальних громадах. Сформовано цілі формування підприємницького середовища об'єднаної територіальної громади. Вказано конкурентні переваги та економічні вигоди для ОТГ та підприємств в умовах децентралізації. Обґрунтовано необхідність формування об'єднаних територіальних громад із метою формування сприятливого соціально-економічного клімату для підприємств, інвесторів, жителів, що сприятиме росту конкурентоспроможності як ОТГ, так і виробничих підприємств, що розташовані на їхній території.

Ключові слова: децентралізація, об'єднана територіальна громада, конкурентні переваги, ризики, економічні показники, підприємство, розвиток.

В статье проанализирован процесс формирования объединенных территориальных общин в Украине (ОТО). Рассмотрены данные об объединенных территориальных общинах Одесской области и проведена экономическая оценка их развития за 2018 г. Проведенный анализ показывает, что нет плотной корреляции между площадью ОТО и собственными доходами на одного жителя и уровнем дотационности. Определены преимущества и потенциальные риски влияния децентрализации на развитие производственных предприятий в объединенных территориальных общинах. Сформированы цели формирования предпринимательской среды объединенной территориальной общины. Представлены конкурентные преимущества и экономические выгоды для ОТО и предприятий в условиях децентрализации. Обоснована необходимость формирования объединенных территориальных общин с целью формирования благоприятного социально-экономического климата для предприятий, инвесторов, жителей, что будет способствовать росту конкурентоспособности как ОТО, так и производственных предприятий, расположенных на их территории.

Ключевые слова: децентрализация, объединенная территориальная община, конкурентные преимущества, риски, экономические показатели, предприятие, развитие.

The article analyzes the process of formation of united territorial communities in Ukraine. Factors that slow down community integration processes include: territorial imbalance at the district level, insecurity of the legal status of the united territorial community; legal restrictions that prevent large scale community unions; unclear assignment of competences and incomplete land use reform. The economic evaluation of the efficiency of development of the united territorial communities of the Odessa region in 2018 was conducted. in terms of: the amount of own resources in the community budget per capita; economic self-sufficiency of the community; community expenditures on management and capital expenditures per capita. The analysis shows that there is no close correlation between the area of the united territorial community and own income per capita and the level of subsidy. The advantages and potential risks of the impact of decentralization on the development of manufacturing enterprises in the united territorial communities are identified. The goals of forming an entrepreneurial environment of the united territorial community have been formed: attraction of investments; attracting new businesses;

development of local businesses and stimulation of entrepreneurial activity of residents. Provided competitive advantages and economic benefits for integrated territorial communities and enterprises in the context of decentralization (growth of economically backward enterprises and territories; diffusion of new technologies, new products and development of the innovation sector; increasing employment and increasing demand for skilled labor, qualitative change modern life; high economic efficiency and profitability; stimulating new business). The urgency and necessity of formation of united territorial communities in order to create a favorable socio-economic climate for enterprises, investors, residents is substantiated, which will promote the competitiveness of both united territorial communities and industrial enterprises located in their territories.

Key words: decentralization, united territorial community, competitive advantages, risks, economic indicators, enterprise, development.

Постановка проблеми. Адміністративно-територіальна реформа в Україні на сучасному етапі ставить нові завдання щодо стратегічного управління та планування розвитку як на регіональному рівні, так і на рівні виробничих підприємств. Із 2015 р. на основі схваленої Кабінетом Міністрів України Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (Розпорядження КМУ № 333-р від 01.04.2014) розпочалося практичне втілення заходів, які пов'язані із завданнями реформування адміністративно-територіального устрою України, зокрема зі змінами в системі адміністративно-територіальних одиниць, які, за визначенням Конституційного Суду України, розглядаються як компактна частина єдиної території України, що є просторовою основою для організації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1].

Громади в умовах децентралізації отримують більше можливостей для активізації свого економічного потенціалу. Це виявляється не тільки через нові фінансові передумови, а й через активне задіяння існуючого чи формування нового організаційного інструментарію. У такий спосіб виникають додаткові можливості використання організаційного ресурсу громади завдяки активізації організаційних технік місцевого економічного розвитку, що призводить до більшої активності місцевого бізнесу [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У період із 2014 по 2019 р. в Україні спостерігається поступове зростання кількості наукових публікацій, присвячених формуванню та функціонуванню ОТГ у контексті реформи децентралізації державного управління. Зокрема, різні аспекти аналізу цієї проблеми наведено в роботах таких учених та практиків, як: О. Ткачук, О. Баталов, В. Дрескак, О. Кириленко, Н. Липовська, Б. Малиняк, Л. Оленковська, Д. Олійник, А. Павлюк, І. Патока, В. Письменний, О. Проніна, Л.П. Оленковська, В. Рошило, В. Русін, С. Сergyгін та ін.

З огляду на те, що реформи відбуваються у складних соціально-економічних і зовнішньополітичних умовах, постає низка питань щодо

їх практичної реалізації. Це зумовлює актуальність аналізу процесів децентралізації на базовому рівні місцевого самоврядування – на рівні новостворених ОТГ та оцінки їхнього впливу на розвиток виробничих підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз проблем децентралізації в Україні та економічного розвитку ОТГ Одеської області з погляду отриманих результатів, а також переваг та ризиків впливу на розвиток виробничих підприємств, які притаманні їхній діяльності за сучасних умов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адміністративно-територіальна реформа передбачає створення спроможних громад із можливостями самозабезпечення та саморозвитку, тобто громад, які за рахунок власних ресурсів зможуть (повинні будуть) вирішувати питання місцевого значення. У рамках реформи визначено три напрями її реалізації: адміністративно-територіальний устрій; децентралізація влади та реформа місцевого самоврядування; реформування служби в органах місцевого самоврядування.

Законодавчими актами, які стали найважливішими у проведенні реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, є Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [3], Методика формування спроможних територіальних громад [4], закони України «Про співробітництво територіальних громад» [5], «Про засади державної регіональної політики» [6], «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» [7], «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» [8] та ін.

Натомість неприйнятими залишаються законопроекти «Про внесення змін до Конституції (щодо децентралізації влади)», «Про засади адміністративно-територіального устрою», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про порядок утворення, ліквідації районів, встановлення і зміни їх меж» тощо. Ці та інші законопроекти зареєстровані у Вер-

ховній Раді України. Передбаченими Планом законодавчого забезпечення реформ в Україні є також внесення змін до законів України «Про місцеве самоврядування» та «Про органи самоорганізації населення», а також прийняття закону про місцеві органи виконавчої влади [9].

Разом із тим станом на 1 січня 2019 р. в Україні перспективні плани формування територій громад, які покривають усю територію області, мають лише сім областей: Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Рівненська, Харківська та Хмельницька. Така ситуація є, передусім, результатом саме добровільності об'єднання громад, що й стало причиною постійних змін перспективних планів. З іншого боку, в регіонах існують суперечності та різні думки стосовно формування ОТГ, тому загальна кількість ОТГ, які будуть створені в Україні, ще невідома (нині перспективними планами передбачено створення 1 285 ОТГ (проте 18,0% території країни не охоплено перспективними планами)). Відсутність чітко сформованих перспективних планів тягне за собою ризики недотримання часових рамок формування ОТГ та можливість формування потенційно неспроможних громад.

Процес формування об'єднаних територіальних громад (ОТГ) можна назвати динамічним: станом на 2015 р. в Україні було сформовано 159 ОТГ; станом на 2016 р. – 366; станом на 2017 р. – 665; а станом на березень 2019 р. – вже 884 об'єднані громади з 1 285 ОТГ, які включено до наявних перспективних планів, включно з 78 ОТГ, які станом на березень 2019 р. очікували на рішення ЦВК щодо проведення своїх перших виборів та формалізації свого статусу об'єднаних територіальних громад. Зазначені 884 ОТГ об'єднали 4 110 місцевих рад. До їх складу увійшло 24 міста обласного значення, до яких приєдналося 59 навколишніх громад, а також 37 ОТГ, до яких приєдналося 71 територіальна громада. Станом на квітень 2019 р. територія сформованих ОТГ становить більш ніж третину (38,5%) загальної площі України. У таких громадах проживає понад 9,1 млн осіб (що становить 25,7% від загальної чисельності населення України). Середня кількість територіальних громад, що об'єдналися в одну ОТГ, становить 4,6, а середня чисельність населення однієї ОТГ – 10 284 особи. Найбільшу кількість ОТГ створено у Дніпропетровській (60), Житомирській (51) та Волинській (50) областях. Натомість у Закарпатській (6), Луганській (9), Донецькій (10), Київській (13) та Харківській (16) областях укрупнення територіальних громад триває значно повільнішими темпами [10].

Площа Одеської області – 33310 км²; кількість населення – 2 373 490 осіб; кількість тери-

торіальних громад – 707; кількість об'єднаних територіальних громад – 32; площа об'єднаних територіальних громад – 10 333,102 км² (31,02%). В Одеській області кількість об'єднаних територіальних громад – 32. Дані про ОТГ Одеської області надано в табл. 1.

Мінрегіон запровадив фінансовий моніторинг спроможності ОТГ, за якого виділив основні його показники. Перший показник – це обсяги власних ресурсів у бюджеті громади на одного мешканця. Цей показник дає змогу бачити перспективу доходів завдяки обліку землі, нерухомості, акцизного податку. Це вказує на ефективність прийнятих управлінських рішень місцевими органами влади. Другий показник – залежність громади від державного бюджету, її економічної самодостатності. Третій – витрати громади на управлінський персонал. Ефективність влади визначається якістю життя громади. Якщо зростають доходи на управлінський персонал, то мусять зростати у видатки на інфраструктуру території – четвертий показник. Саме за цими показниками буде оцінюватися рівень ефективного розвитку ОТГ. Це дасть можливість визначати потреби у залученні фінансових, інвестиційних, трудових ресурсів, приймати управлінські рішення щодо охорони здоров'я, освіти, планування території, поліпшення надання адміністративних послуг тощо. Такий моніторинг допоможе ОТГ правильно оцінити соціально-економічні перспективи розвитку території, громади [12].

Показники виконання місцевих бюджетів ОТГ Одеської області за 2018 р. надано в табл. 2.

За підсумками 2018 р. середній показник надходжень власних доходів на одного мешканця по 25-ти ОТГ області збільшився на 1 596,2 грн (+60,9%) та становив 4 217,3 грн (у тому числі: по 11-ти ОТГ, утворених у 2015–2016 рр., цей показник зріс на 22,6% та становить 4 009,0 грн, а по 14-ти утворених у 2017 р. – у два рази і становить 4 360,4 грн). Серед ОТГ області 20 громад отримують із державного бюджету базову дотацію, три – перераховують реверсну дотацію. Найвищий рівень дотаційності у Мологівській громаді, де базової дотації у загальній сумі доходів становить 33,8%. Найбільша питома вага видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах ОТГ (без урахування трансфертів) припадає на бюджет Красносільської ОТГ – 34,6%, найменша – на бюджет Авангардівської ОТГ – 9,7%.

Середній розмір капітальних видатків на одного мешканця (без урахування власних надходжень бюджетних установ) по 25-ти ОТГ області становив 2 157,6 грн. Найбільше капітальних видатків у розрахунку на мешканця було проведено у Авангардівській ОТГ – 8 500,5 грн, найменше – з бюджету Вилківської ОТГ – 480,3 грн.

ОТГ Одеської області станом на 2019 р.

№	ОТГ	Район	Тип ОТГ	Дата створення	Кількість рад, що об'єдналися	Площа (км ²)	Кількість населення (осіб)
1	Авангардівська	Овідіопольський	селищна	29.10.17	2	34.5	10539
2	Балтська	Балтський район	міська	25.10.15	18	904.53	32891
3	Березівська	Березівський	міська	29.10.17	2	109.7	11253
4	Біляївська	Біляївський	міська	25.10.15	2	190.17	13961
5	Великобуялицька	Іванівський район	сільська	30.06.19	2	166.214	6298
6	Великомихайлівська	Великомихайлівський	селищна	25.10.15	9	494.01	12577
7	Великопосківська	Великомихайлівський	сільська	30.06.19	4	244.32	5113
8	Визирська	Лиманський	сільська	30.06.19	3	255.238	7422
9	Вилківська	Кілійський	міська	29.10.17	3	479.71	11608
10	Дальницька	Овідіопольський	сільська	29.10.17	4	171.12	9206
11	Затишанська	Захарівський	селищна	11.12.16	2	180.46	5245
12	Зеленогірська	Любашівський	селищна	30.06.19	4	265.36	7757
13	Знам'янська	Іванівський	сільська	29.10.17	6	410.89	8704
14	Кілійська	Кілійський	міська	29.04.18	3	376.81	26424
15	Коноплянська	Іванівський	сільська	18.12.16	3	313.9	4917
16	Красносільська	Лиманський	сільська	25.10.15	2	262.63	10933
17	Куяльницька	Подільський	сільська	29.10.17	18	1026.15	26185
18	Лиманська	Татарбунарський	сільська	29.10.17	2	600.54	2929
19	Любашівська	Любашівський	селищна	29.04.18	4	194.3	11299
20	Маразлівська	Б-Дністровський	сільська	25.10.15	3	251.88	5972
21	Маяківська	Біляївський	сільська	29.10.17	3	116.25	9563
22	Мологівська	Б-Дністровський	сільська	24.12.17	3	205.61	13356
23	Новокальчевська	Березівський	сільська	25.10.15	2	214.53	2268
24	Окнянська	Окнянський	селищна	29.04.18	11	779.2	15960
25	Розквітівська	Березівський	сільська	25.10.15	3	234.88	4228
26	Старокозацька	Б-Дністровський	сільська	29.10.17	4	202.49	9655
27	Таїровська	Овідіопольський	селищна	24.12.17	2	39.44	13272
28	Тузлівська	Татарбунарський	сільська	25.10.15	2	100.74	2572
29	Цебриківська	Великомихайлівський	селищна	29.10.17	3	290.78	5039
30	Шабівська	Б-Дністровський	сільська	29.10.17	4	580.91	14401
31	Ширяївська	Ширяївський	селищна	18.12.16	5	410.5	11215
32	Ясківська	Біляївський	сільська	30.04.17	2	225.34	8524

Джерело: систематизовано автором на підставі [11]

За бюджетними показниками 2018 р. три об'єднані територіальні громади Одещини увійшли до двадцятки найкращих в Україні у групі громад від 10 до 15 тис жителів. Так, Авангардівська громада посіла почесне друге місце, Шабівська – 14-е, Біляївська – 16-е. Окрім того, Великомихайлівська ОТГ розташувалася на 26-й позиції, Красносільська отримала 27-й номер, Березівська – 29-й, Ширяївська – 39-й, Мологівська – 73-й, а Вилківська – 83-й. У рейтингу громад, що налічують понад 15 тис жителів (всього 87 ОТГ), Балтська стала 33-ю, Куяльницька – 40-ю [11].

Проведений аналіз показує, що немає щільної кореляції між площею ОТГ і власними доходами на одного мешканця та рівнем дотаційності. У зв'язку з різним терміном утворення ОТГ не завжди однозначно прослідковується пряма залежність між величиною доходів на одного жителя і рівнем дотаційності бюджетів. Водночас проведений аналіз підтверджує висновки експертів групи фінансового моніторингу Центрального офісу реформ Мінрегіону України (за підсумками програми «U-LEAD з Європою» та SKL International), зроблені для ситуації в країні загалом [13]. Найнижчі показники фінансо-

Таблиця 2

Окремі показники виконання місцевих бюджетів ОТГ Одеської області за 2018 р.

№	ОТГ			Площа (км ²)	Кількість населення (осіб)	Показник 1 Власні доходи на 1-го мешканця (грн)	Показник 2 Рівень дотаційності бюджету (%)	Показник 3 Питома вага на утримання апарату управління	Показник 4 Капітальні видатки на 1-го мешканця (без власних надходжень бюдж. уст)
	Група	Назва	Рейтинг у групі						
1	1	Балтська	33/87	904.53	32891	3639,5	7,3%	18,7%	1109
2	1	Куюльницька	40/87	1026.15	26185	3578,2	14,4%	21,9%	1777
3	2	Авангардівська	2/103	34.5	10539	12294,1	-4%	9,7%	8500
4	2	Березівська	29/103	109.7	11253	3489	7,2	17,3	1826
5	2	Біляївська	16/103	190.17	13961	5107	0	21,3	2108
6	2	Великомихайлівська	26/103	494.01	12577	3813	7,5	18,3	1897
7	2	Вилківська	83/103	479.71	11608	2381	19,8	30	480
8	2	Красносільська	27/103	262.63	10933	4844	-3,2	34,6	4451
9	2	Шабівська	14/103	580.91	14401	5236	-1,6%	15,2	1050
10	2	Ширяївська	39/103	410.5	11215	4142	10,1	26,4	2139
11	2	Таїровська*		39.44	13272	н/д	н/д	н/д	н/д
12	2	Мологівська	73/103	205.61	13356	1526	33,8	19,6	770
13	3	Маразліївська	100/227	251.88	5972	3051	16,1	26,1	2090
14	3	Маяківська	128/227	116.25	9563	2265	23,4	33,3	4862
15	3	Дальницька	37/227	171.12	9206	4168	12,1	18,5	2980
16	3	Затишанська	66/227	180.46	5245	3972	16	24,4	3462
17	3	Знам'янська	148/227	410.89	8704	2454	23,9	23,5	772
18	3	Цебриківська	82/227	290.78	5039	3298	16,3	23,2	2521
19	3	Старокозацька	138/227	202.49	9655	2649	14,5	20,7	526
20	3	Яськівська	154/227	225.34	8524	2068	26,4	32,1	1261
21	4	Коноплянська	66/248	313.9	4917	4025	6,6	19	1589
22	4	Лиманська	119/248	600.54	2929	3552	15,3	33,6	2028
23	4	Тузлівська	153/248	100.74	2572	3783	13,2	26,7	636
24	4	Новокальчевська	69/248	214.53	2268	4531	3,5	24,8	1293
25	4	Розквітівська	113/248	234.88	4228	3139	14,1	27,2	1647

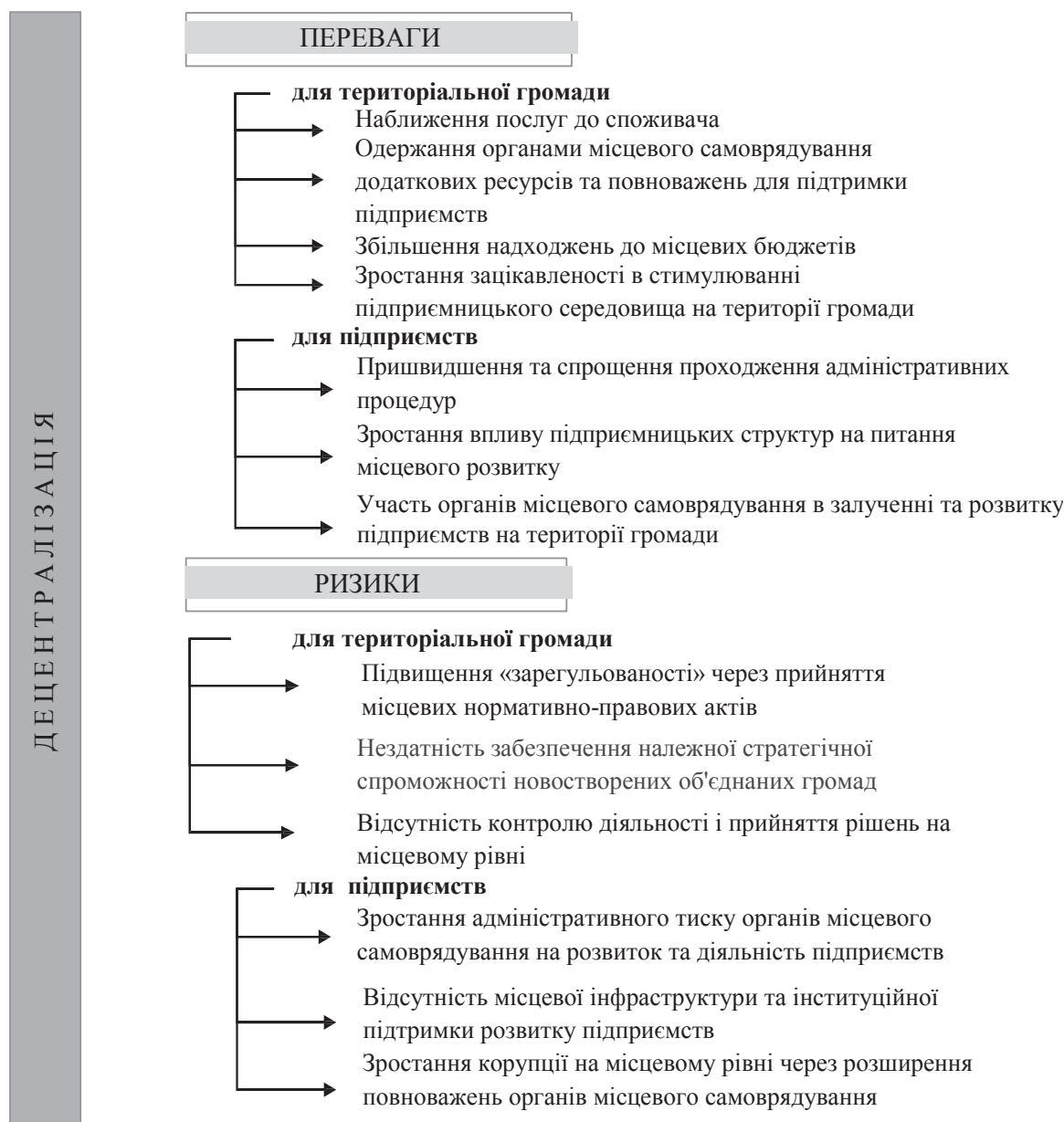
Джерело: систематизовано автором на підставі [11]

вої спроможності, як правило, характерні для більшості невеликих громад. Виняток становлять невеликі громади, на території яких розміщені потужні підприємства реального сектору та бюджетоутворюючі підприємства. Наявність залежності між чисельністю населення та фінансовою спроможністю (наприклад, Авангардівська, Шабівська, Біляївська ОТГ) можна пояснити тим, що у цих відносно великих громадах більш активно розвивається малий і середній бізнес, який орієнтується на достатні трудові ресурси, більш ємний локальний ринок збуту товарів і послуг, кращі перспективи сталого розвитку.

За об'єднаними громадами закріплено ширший спектр власних повноважень, передусім – планування розвитку громади та вирі-

шення питань економічного розвитку, залучення інвестицій, розвиток підприємництва, а також, звичайно, формування бюджету, управління земельними ресурсами, надання дозволів на будівництво, розвиток місцевої інфраструктури, надання житлово-комунальних послуг, утримання вулиць та доріг на території громади, організація пасажирських перевезень та громадська безпека силами муніципальної поліції, пожежна охорона. Це дасть змогу місцевим радам об'єднаних громад уже в найближчому майбутньому забезпечити додатковими робочими місцями їхніх жителів та значно поліпшити стан населених пунктів, а отже, й якість життя.

Отже, адміністративно-територіальна реформа та децентралізація, яка визначена як основна

Рис. 1. Переваги та потенційні ризики впливу децентралізації на розвиток виробничих підприємств в об'єднаних територіальних громадах

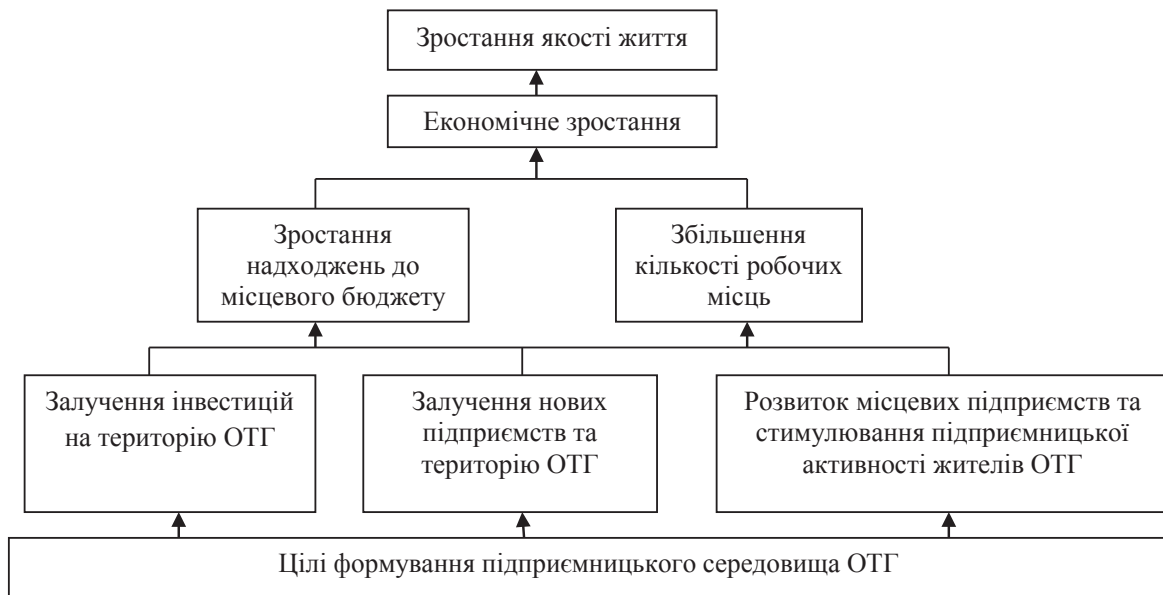
Джерело: розробка автора

передумова ефективного соціального та економічного розвитку територіальних громад, має вплив на формування та розвиток виробничих підприємств на території громад. На рис. 1 наведено основні переваги та ризики впливу децентралізації на підприємницьке середовище у територіальних громадах.

Одними з оптимальних варіантів подальшого розвитку для громад із низькими показниками фінансової спроможності та демографії є їх приєднання до інших територіальних громад і створення більшої за площею і чисельністю ОТГ. Навіть за умови відсутності у такої ОТГ чітких економічних перспектив для розвитку таке об'єднання дасть можливість оптимізувати тери-

торіальну структуру місцевих рад, підвищити ефективність управління територією, поліпшити інвестиційну привабливість та підвищити рівень доцільності капіталовкладень у територію [14].

Громада з диверсифікованою економікою позбавляється монофункціональної залежності від одного підприємства і має більші шанси на стабільність розвитку. Наявність великих, особливо стратегічних, підприємств транснаціональних компаній сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, що їх обслуговує чи виконує посередницьку або підрядну роботу (постачання, пакування, оформлення, дизайн, збут, логістика, транспорт, харчування, реклама, торгівля, супровід, охорона тощо).

Рис. 2. Цілі формування підприємницького середовища об'єднаної територіальної громади

Джерело: розробка автора

Отже, чим більше високоприбуткових підприємств із високою продуктивністю праці та високою доданою вартістю працює на території громади, тим вищою є якість життя громадян (рис. 2).

Потенціал розвитку територіально-виробничого утворення визначається його конкурентоспроможністю, яка, своєю чергою, пов'язана зі створенням привабливого середовища для розвитку бізнесу, вмінням громад залучити і розвинути діяльність тих підприємств, що якнайкраще забезпечать ріст продуктивності праці, створення кращих робочих місць та високу додану вартість (табл. 4).

Висновки з даного дослідження. Аналіз показав, що існують деякі гальмівні чинники, що уповільнюють процеси об'єднання громад в Україні. До таких чинників належать: територіальний дисбаланс на районному рівні, незахищеність правового статусу ОТГ; правові обмеження, що перешкоджають виникненню об'єднань громад, які б могли забезпечити більші масштаби; нечітке присвоєння компетенцій ОТГ та незавершена реформа землекористування.

Децентралізація позитивно вплинула на більшість ОТГ Одеської області. Створення громад дає можливість контролювати власні доходи, а також витратити кошти, вирішуючи нагальні проблеми.

Проте разом із беззаперечними перевагами процесу децентралізації, такими як підвищення інституційної та фінансової спроможності базового рівня місцевого самоврядування, спостерігаємо й певні недоліки реформування

(зокрема, підвищення «зарегульованості» через прийняття місцевих нормативно-правових актів, незадовільний рівень кадрового забезпечення новостворених структур управління ОТГ, нездатність забезпечення належної спроможності новостворених об'єднаних громад, відсутність контролю діяльності і прийняття рішень на місцевому рівні та низка інших). Окрім того, процеси децентралізації дають такі переваги підприємствам, як: пришвидшення та спрощення проходження адміністративних процедур; зростання впливу підприємницьких структур на питання місцевого розвитку; участь органів місцевого самоврядування в залученні та розвитку підприємств на території громад. А також несуть приховані ризики для підприємств, а саме: ризики, пов'язані зі зростанням адміністративного тиску органів місцевого самоврядування на розвиток та діяльність підприємств; відсутність місцевої інфраструктури та інституційної підтримки розвитку підприємств; загрози зростання корупції на місцевому рівні через розширення повноважень органів місцевого самоврядування.

Отже, основним напрямом формування підприємницького середовища територіальних громад є подолання проблем для залучення на їхню територію суб'єктів господарювання, тобто визначення та позиціонування громади як просторової бази для розміщення підприємницьких структур, стимулювання підприємницької активності жителів громади, а також залучення інвестицій на територію громади. Це сприятиме росту конкурентоспроможності

Конкурентні переваги та економічні вигоди для об'єднаних територіальних громад та підприємств в умовах децентралізації

Конкурентні переваги	Економічні вигоди для ОТГ та підприємств
Підйом економічно відсталих підприємств та територій	1. Будівництво сучасних, дієвих науково-виробничих комплексів. 2. Створення і розвиток позитивного образу ОТГ як територій ефективного інвестування. Активне залучення інвестиційних ресурсів. 3. Удосконалення транспортних та комунікаційних зв'язків.
Поширення нових технологій, нових видів продукції та розвиток сектору інновацій	1. Реорганізація трудових процесів, створення нових видів матеріалів та продукції. 2. Більш швидке розпізнавання тенденцій наявного купівельного попиту, демонстрація та поширення ідей, активний маркетинг та реклама. 3. Доступ до нових технологій, інструментів, методів роботи, можливостей здійснення поставок.
Зростання зайнятості населення та збільшення попиту на кваліфіковану робочу силу, якісна зміна сучасного життя	1. Створення нових робочих місць. 2. Зростання заробітної плати. 3. Підготовка і перепідготовка кадрів. 4. Залучення до підприємницької діяльності науки. 5. Зростання рівня життя населення.
Висока економічна ефективність та рентабельність	1. Підвищення конкурентоспроможності продукції та швидке економічне зростання. 2. Збільшення ефективності використання виробничих ресурсів. 3. Збільшення валового субрегіонального продукту через запуск нових виробництв і збільшення ефективності діючих підприємств. 4. Доступ до спеціалізованих факторів виробництва, робочої сили, інформації, урядових організацій та суспільних благ. 5. Збільшення надходжень до місцевого бюджету. 6. Підвищення фінансової спроможності ОТГ.
Стимулювання нового бізнесу	1. Оптимізація організації виробництва. 2. Низький ризик під час заснування нової справи. 3. Створення передумов, стимулів і мотивів для виникнення ділових структур завдяки кращій інформованості про сприятливі можливості. 4. Активне залучення представників органів влади місцевого рівня, організацій та підприємств, які зацікавлені у роботі територіально-виробничого утворювання, працювати разом над його створенням.

Джерело: розробка автора

як ОТГ, так і виробничих підприємств, що розташовані на їхній території, та отриманню ними відповідних економічних вигід.

Таким чином, структура та територіальні особливості організації господарських зв'язків визначають можливості розвитку бізнесу в

регіоні та на міжрегіональному рівні. У зв'язку із цим необхідно відзначити, що для успішного розвитку виробничих підприємств і вирішення ними стратегічних завдань розвитку територій необхідний конструктивний діалог власників, управлінців та місцевих органів влади.

Список використаних джерел:

1. Рішення Конституційного Суду України від 13.07.2001 № 11-рп/2001. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-01> (дата звернення: 14.08.2019).
2. Перспективи економічного розвитку територіальних громад Закарпаття в умовах децентралізації влади : монографія / за ред. В.П. Мікловди, С.С. Слави, С.В. Сембера. Ужгород : ПІК-У, 2017. 282 с.
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 5.02.2015 № 157-19. URL: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 14.08.2019).
4. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 8.04.2015 № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п> (дата звернення: 14.08.2019).
5. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (дата звернення: 14.08.2019).
6. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 5.02.2015 № 159-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (дата звернення: 14.08.2019).

7. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин : Закон України від 28.12.2014 № 79-19. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-19> (дата звернення: 14.08.2019).
8. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи : Закон України від 28.12.2014 № 71-19. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19> (дата звернення: 14.08.2019).
9. Децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток територій: методичні підходи та результати оцінювання / за наук. ред. І.З. Сторонянської. Львів : ІРД НАНУ, 2018. 144 с.
10. Жаліло Я.А., Шевченко О.В., Романова В.В. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналітична доповідь. Київ : Національний інститут стратегічних досліджень, 2019. 115 с.
11. Децентралізація влади. URL: <http://decentralization.gov.ua> (дата звернення: 14.08.2019).
12. Фурдичко Л.Є. Фінансова децентралізація: формування і використання місцевих бюджетів України, їх вплив на розвиток країни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 23. С. 23–30.
13. Мельник А. Підвищення конкурентоспроможності територіальних громад в умовах реалізації нової регіональної політики. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2019. № 1. С. 21–36.
14. Некрасова Л.А. Новітні аспекти стратегування розвитку виробничих підприємств України в умовах децентралізації. *Економіка харчової промисловості*. 2019. Т. 11. Вип. 2. С. 38–46.

References:

1. Rishennya Konstitutsiynoho Sudu Ukrayini vid 13.07.2001 № 11-пр/2001. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-01> (accessed 14.08.2019). (in Ukrainian)
2. Miklovdi V.P., Slavi S.S., Sembera S.V. (2017). Perspektivi ekonomichnoho rozvitku teritorial`nikh hromad Zakarpattya v umovakh detsentralizatsiyi vladi : monohrafiya. [Prospects for the economic development of the territorial communities of Transcarpathia in the minds of decentralized power : monograph]. Uzhhorod : TOV «RIK-U». (in Ukrainian)
3. Pro dobrovil`ne ob`yednannya teritorial`nikh hromad : Zakon Ukrayini vid 05.02.2015 № 157-19. URL: <https://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (accessed: 14.08.2019). (in Ukrainian)
4. Pro zatverdzhennya Metodiki formuvannya spromozhnikh teritorial`nikh hromad : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 08.04.2015 № 214. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-n> (accessed: 14.08.2019). (in Ukrainian)
5. Pro spivrobitnitstvo teritorial`nikh hromad : Zakon Ukrayini vid 17.06.2014 № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (accessed: 14.08.2019). (in Ukrainian)
6. Pro zasadi derzhavnoyi rehional`noyi politiki : Zakon Ukrayini vid 5.02.2015 № 159-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (accessed: 14.08.2019). (in Ukrainian)
7. Pro vnesennya zmin do Byudzhethnoho kodeksu Ukrayini shchodo reformi mizhbyudzhethnikh vidnosin : Zakon Ukrayini vid 28.12.2014 № 79-19. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-19> (accessed: 14.08.2019). (in Ukrainian)
8. Pro vnesennya zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrayini ta deyakikh zakonodavchikh aktiv Ukrayini shchodo podatkovoyi reformi : Zakon Ukrayini vid 28.12.2014 України № 71-19. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19> (accessed: 14.08.2019). (in Ukrainian)
9. Storonnyans`koyi I.Z. Detsentralizatsiya v Ukrayini ta yiyi vpliv na sotsial`no-ekonomichniy rozvitok teritoriy: metodichni pidkhodi ta rezul`tati otsinyuvannya [Decentralization in Ukraine and the increase in social and economic development: methodical approaches and results]. L`viv : IRD NANU. (in Ukrainian)
10. Zhalilo Ya.A., Shevchenko O.V., Romanova V.V. (2019). Detsentralizatsiya vladi: poryadok denniy na seredn`ostrokovu perspektivu : analitichna dopovid`. [Decentralization of power: the order of days on the mid-line perspective : analytical additional]. Kyiv : Natsional`niy institut stratehichnikh doslidzhen`. (in Ukrainian)
11. Detsentralizatsiya vladi [Decentralization of power]. URL: <http://decentralization.gov.ua> (accessed: 14.08.2019). (in Ukrainian)
12. Furdichko L. (2017). Finansova detsentralizatsiya: formuvannya i vikoristannya mistsevikh byudzhethiv Ukrayini, yikh vpliv na rozvitok krayini [Financial decentralization: forming and using of local budgets of Ukraine, their influence on the development of a country]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 23, 23–30. (in Ukrainian)
13. Mel`nik A.A. (2019). Pidvishchennya konkurentospromozhnosti teritorial`nikh hromad v umovakh realizatsiyi novoyi rehional`noyi politiki. [Increasing the competitiveness of territorial communities in relation to the new regional policy in Ukraine]. *Visnik Ternopil`s`koho natsional`noho ekonomichnoho universitetu*, 1, 21–36 (in Ukrainian).
14. Nekrasova L.A. (2019). Novitni aspekti stratehuvannya rozvitku virobnichikh pidpriyemstv Ukrayini v umovakh detsentralizatsiyi [New aspects of strategy development of Ukrainian industrial enterprises in decentralized environment]. *Економіка харчової промисловості*, 11(2), 38–46. (in Ukrainian)